

יוני, 2018

יובל למבצע כראמה סיירת-חרוב ב"מבצע תופת" מאת: צביקה כהן¹

רקע כללי

הימים ימי אחרי מלחמת ששת הימים. הצבא, המדינה והעם באופוריה של הניצחון האדיר, מערכת הביטחון חשה עצמה עצומה. מן הצד השני מתחילה להתפתח וצצים ניצניה של מלחמת ההתשה. בהנהגת הצבא ניצב הרמטכ"ל חיים בר לב, שרק ב- 1 ינואר 68 קיבל את הפיקוד (הרמטכ"ל הראשון שלא שרת כאלוף פיקוד). בהנהגת המדינה ניצב ראש הממשלה לוי אשכול, חולה וחלש, שר הביטחון משה דיין פצוע ומאושפז (לאחר פציעה בחפירת עתיקות במשמר השבעה). המבצע מנוהל בלעדית ע"י הרמטכ"ל ללא השגחה ממשלתית. בשבועות שלפני המבצע היו עשרות חדירות מירדן, עם הרבה נפגעים מצדנו (24 הרוגים ו- 86 פצועים). ב- 18 מרץ 68, ליד באר אורה שבערבה עלה על מוקש אוטובוס עם תלמידים מגימנסיה הרצליה. 2 הרוגים ו- 28 פצועים. המבצע, לאחר שתי דחיות, אושר לביצוע ב- 21 מרס 68 (במקביל ל"מבצע תופת" בפיקוד מרכז – אושר ובוצע בפיקוד דרום "מבצע אסותא" בגזרת צאפי פיפי מדרום לים המלח).

עיקרי "מבצע תופת"

המבצע הוגדר כמבצע-פיקודי בפיקודו של אלוף פיקוד המרכז, עוזי נרקיס ז"ל.

כוונת הפעולה - פיקוד המרכז ישתלט על בסיס "אל פתח" ועל אנשיו באזור כראמה, יפגין נוכחות צה"ל בשטח וייסוג לפי פקודה.

המבצע תוכנן ב- 4 מאמצים עיקריים

הגזרה הדרומית

כוח בפיקודו של מח"ט 7 שמואל גונן (גורודיש), מעבר ותפיסת גשר אלנבי, התפצל לשני כוחות משנה:
א. כוח בפיקוד המג"ד אהרון פלד דרומה לכוון כופריין. כוח בפיקוד המג"ד אברהם רותם לכוון תל נמרין ושונת נמרין

המשימה תפיסה והשתלטות על גשר אלנבי, יבלום וישמיד אויב בגזרת שונת נמרין כופריין

הגזרה המרכזית – כראמה

כוח בפיקודו של מח"ט הצנחנים דני מט, בהרכב שני גדודי חי"ר מוצנח על גבי זחל"מים, פלוגת חה"נ ופלוגת טנקי צנטוריון (שוט) – תנועה אחרי חטיבה 7 והשתלטות על כראמה.

המשימה זיהוי אנשי "אל פתח" פינוי שבויים לאחר והשמדת המתנגדים ובתייהם, הריסת מחנות האימונים והמפקדות.

כוח חסימה מונחת

כוח סיירת צנחנים בפיקוד מתן וילנאי, בהרכב כוח רגלי, 2 ג'יפי תו"ר ושני ג'יפי סיור.

המשימה

נחיתה ממזרח לכראמה, חסימת דרכי הנסיגה של המחבלים.

הגזרה הצפונית

כוח בפיקודו של מח"ט הבקעה רפאל איתן (רפול), בהרכב פלוגת טנקים M51 (שרמן), 2 פלוגות מכוח התעסוקה, כוח מסיירת-חרוב בפיקודו של מפקד הסיירת סא"ל עמוס נאמן שכלל פלוגת סיור בפיקודו של אלכס שמגר והשתלבות בכוח משולב שכלל מחלקת טנקים (שרמן), צוות מסיירת חרוב בפיקוד הכותב, צוות מח"ט הבקעה בפיקוד גד מנלה ז"ל וצוות חה"נ. שלושת הצוותים על גבי זחל"מים.

המשימה א. תפיסת גשר דמיא (אדם) ומניעת פיצוץ, השתלטות על התל שחולש על הגשר, כיבוש מוצב דמיא (ליד כפר דמיא), בלימת אויב והשמדתו באזור שמדרום לצמת מעדי-אל מצרי, חסימה לבלימת כוחות מצפון.
ב. במקביל, כוח תעסוקה מבצעית בפיקוד סמח"ט הבקעה יאבטח את הגשרים ואת קו הבקעה.

פעילות סיירת חרוב – במסגרת כוח הגזרה הצפונית

היחידה למעשה כללה שני כוחות עיקריים: א. עיקר כוח היחידה שכלל פלוגה מוגברת (פלוגת אלכס שמגר) ונוספים ממפקדת היחידה בפיקודו של מפקד חרוב עמוס נאמן (יחד עם דני שגיא – צ'ובו – שהיה בחפיפה). ב. צוות בפיקוד הכותב, קמב"ץ היחידה, שהצטרף לכוח משולב שכלל 3 טנקי שרמן, צוות נוסף מחטיבת הבקעה בפיקודו של גד מנלה וצוות הנדסה. היינו 3 טנקים ו- 3 זחל"מים.

210535 ניתן אישור לתחילת ביצוע. טנקים, סוללות 120 ותותחים פתחו באש לכוון מוצבי האויב מעל כוחותינו שעמדו לקראת מעבר הגשר (דמיא).

¹ בעת המבצע קמב"ץ הסיירת

צוות ההנדסה בדק שהגשר אינו ממולכד ושני זחל"מים חצו אותו. הראשון בפיקודו של אלכס שמגר, עליו נמצאו צ'ובו (אז סגן מפקד סיירת חרוב), ישראל שי (שיבק) וחולית לוחמים מפלוגת אלכס - והשני בפיקוד מ"פ שעליו חולית לוחמים מגדוד התעסוקה. כוח קטן זה עלה והשתלט על התל החולש על הגשר. עם ההשתלטות על התל החל הכוח העיקרי לחצות את הגשר ולנוע מזרחה. ראשונים חצו עמוס נאמן וחוליית לוחמים על זחל"מ ובעקבותיהם הכוח המשולב שכלל מח' טנקים-3 זחל"מים ביניהם הצוות שבפיקוד הכותב. כבר בשלב זה החלו הירדנים להנחית אש ארטילרית (מרגמות 120 ותותחים) על כל הכוחות שפעלו בגזרה הצפונית. על התל השולט על גשר דמיא נותרה חוליית כוח התעסוקה. חוליית זחל"מ אלכס וצ'ובו חברה לכוח העיקרי, הובילו מזרחה אל כפר דמיה, והשתלטו על המוצב הפלוגתי שם.

חוצים את גשר דמיה

צילום: צביקה כהן

על קרקע טובענית, נעים מזרחה בשטח גאון הירדן
(הזור הירדני) – אל עבר כנר הירדן (ה-רור הירדני)

צילומים: איציק בן יהודה; חובש סירת חרוב

טנקים שנעו מזרחה נתקעו בבזץ שאודותיו לא ידעו כלל ושריוניות דוכיפת שנעו אל עבר צומת אל-מצרי ספגו פגיעות מהשריון הירדני שפעל מעל שטחים שולטים וניצל היטב חריצי קרקע. הצוות בפיקוד הכותב עסק עד שעות הצהריים בחילוץ ופינוי נפגעים רבים. במהלך הקרב נפצע הכותב עצמו. בשעות הצהריים הגיע מדרום כוח טנקים (שוטים, חט' 7) שהשיב אש תקף את השריון הירדני ובכך פחתה האש הישירה על הכלים שנתקעו בשטח. מה שסייע בפעולות החילוץ והפינוי. אולם הירי הארטילרי לא פסק. רק בצהריים חברו הכותב וצוותו לכוח העיקרי של הסיירת במוצב שליד כפר דמיא.

טנק שרמן מכוח השריון שפעל עימנו בגזרה הצפונית

צילום: צביקה כהן

ביודעם מראש על כוננת צה"ל, ניצלו הירדנים את רשת השקיית השדות ובמכוון הציפו את קרקע הגזרה הצפונית. בצילום כוח השריון התקוע בקרקע הבוצית ומנסה להתמודד בשריון הירדני הגולש ומתקדם ממזרח, תוקף את כוח הטנקים ומסב לו אבדות.

צילום: צביקה כהן

תפישת הכפר ומוצב דמיה

צילומים: איציק בן יהודה

משעות הבוקר המוקדמות הכפר והמוצב היו תחת הפגזה כבדה שהלכה והתגברה במהלך היום. הכוח העיקרי של סיירת חרוב התמקם במוצב הפלוגתי, שרד את ההפגזה הזו.

מעת שנתקבלה פקודת ניתוק מגע ונסיגה של כל הכוחות בשטח, חיפה כוח הסיירת על הכוחות היוצאים – והיה, למעשה, הכוח האחרון שעזב את שטח ירדן מערבה. גם אז, הונחה כוח זה להמתין ותוכנן לשוב ולהשתלב בכוח משימה שיחדור בלילה לירדן לשם חילוץ או פיצוץ רק"מ שנותר בשטח. משימה שלא יצאה אל הפועל.

סוף דבר

אנו, במסגרת המצומצמת של סיירת חרוב ואף כי לא היינו בחזית המבצע (העיירה כראמה) והוצבנו למשימה משנית (תפישת ראש הגשר ואבטחתו עד פינוי אחרון הכוחות) – תחת פיקודו של עמוס נאמן ביצענו היטב את המשימות שהוטלו עלינו. בכך גם רכשנו ניסיון במעורבות במבצע שבסדר גודל כזה. הכותב, שהשתלב עם אנשיו בכוח המשימה המשוריין פעל תחת אש כבדה, הלך ושוב, לחילוץ עשרות נפגעים. ביניהם הרוגים ופצועים רבים.

היות ונתבקשתי לעסוק בפעילותה של סיירת חרוב ב"מבצע תופת", לא אעסוק כאן ולא אעמיק בכל הקשור לתכנון המבצע, מקומו ותפקידו של הדרג המדיני, תרבות תחקיר, ניתוח והפקת לקחים ומסקנות המקובלת באותה עת וכיו"ב. אולם אומר רק כי אחד המרכיבים החשובים במוכנות למלחמה הבאה, הנו מערכת תחקור, הפקת לקחים, תרגומם לעדיפויות ביצוע ומעקב אחר ביצוע תיקון הליקויים שהופקו. לצערי – ואיני יחיד בכך – באלה אנו לוקים בחסר עד היום.....

צביקה כהן
אז, קמב"צ הסיירת.

לאחר היציאה מירדן – כינוס מחודש ליד גשר דמיה, בהמתנה לפקודת חזרה מזרחה בשעות חושך.....מימין: אריה (מח' רכב), אלכס שמגר, יחיעם ששון, י. שי (שיבק)